

Tarkastuslautakunnan arviointikertomus 2021

Tarkastuslautakunta 29.03.2022 § 22

Tarkastuslautakunnan tehtävänä on Kuntalain 121 §:n mukaan arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla. Lautakunta laatii vuosittain valtuustolle arviointikertomuksen.

Asian valmistelija
tilintarkastaja

Esittelijä
tarkastuslautakunnan puheenjohtaja

Päätösehdotus
Tarkastuslautakunta aloittaa arviointikertomuksen 2021 valmistelun ja päättää jatkaa arviointikertomuksen laatimista seuraavassa kokouksessaan.

Päätös
Hyväksyttiin.

Tarkastuslautakunta 27.04.2022 § 27

Asian valmistelija
tilintarkastaja

Esittelijä
tarkastuslautakunnan puheenjohtaja

Päätösehdotus
Tarkastuslautakunta jatkaa arviointikertomuksen 2021 valmistelua ja päättää jatkaa arviointikertomuksen laatimista seuraavassa kokouksessaan.

Päätös
Hyväksyttiin.

Tarkastuslautakunta 11.05.2022 § 34

Asian valmistelija

tilintarkastaja

Esittelijä

tarkastuslautakunnan puheenjohtaja

Päätösehdotus

Tarkastuslautakunta jatkaa arviointikertomuksen 2021 valmistelua ja päättää jatkaa arviointikertomuksen laatimista seuraavassa kokouksessaan.

Päätös

Hyväksyttiin.

Tarkastuslautakunta 01.06.2022 § 39

Tarkastuslautakunta laatii arviointikertomuksen kokouksessa valmiiksi.

Asian valmistelija

tilintarkastaja

Esittelijä

tarkastuslautakunnan puheenjohtaja

Päätösehdotus

Tarkastuslautakunta allekirjoittaa vuoden 2021 arviointikertomuksen ja jättää sen kunnanvaltuuston käsiteltäväksi ja esittää, että kunnanvaltuusto pyytää arviointikertomuksessa esitetyistä havainnoista kunnanhallituksen ja muiden toimielinten selvitykset siten, että ne voidaan käsitellä viimeistään lokakuussa 2022 pidettävässä valtuuston kokouksessa.

Päätös

Hyväksyttiin.

Kunnanvaltuusto 20.06.2022 § 46

Esityslistan asia n:o 3

Tarkastuslautakunnan puheenjohtaja Pauli Hakkarainen kertoi tarkastuslautakunnan työskentelystä arviointikertomuksen valmistelussa.

Jukka Ignatius Seitsikko-valtuustoryhmän puheenvuoron ja ilmoitti puheenvuorossaan, että tarkastuslautakunnan yhteistyö on ollut hyvää arviointikertomuksen valmistelussa. Toiminta on mennyt

hyvään suuntaan toimialoilla. Arviontikertomuksen tavoitteiden toteutuminen on osittain vaikeasti arvioitavaa. Sosiaali- ja terveystoimi epäonnistui tavoitteissaan ja tähän toivotaan ryhtiliikettä.

Merkitään, että kunnanvaltuusto kävi asiasta laajaa ja vilkasta keskustelua ja seuraavat valtuutetut käyttivät puheenvuoron asiassa: Ritva Simonen, Hannu Hämäläinen, Teuvo Karjalainen, Vuokko Väistö, Vesa Väistö, Pauli Hakkarainen, Helena Pakarinen, Reima Ehrukainen, Matti Ikonen sekä vanhusneuvoston edustaja Marja Sormunen.

Päätös

Kunnanvaltuusto käsitteli arviontikertomusta kokouksessa ja pyytää arviontikertomuksessa esitetyistä havainnoista kunnanhallituksen ja muiden toimielinten selvityksen, siten että asia käsitellään viimeistään lokakuussa 2022 pidettävässä kunnanvaltuuston kokouksessa.

Kunnanhallitus 26.09.2022 § 312

24/02.06.01.03/2022 [Tarkastuslautakunnan arviontikertomus vuodelta 2021]

Kunnanvaltuusto on pyytänyt arviontikertomuksessa esitetyistä havainnoista kunnanhallituksen ja muiden toimielinten selvitykset siten, että ne voidaan käsitellä viimeistään lokakuussa 2022 pidettävässä valtuuston kokouksessa.

Tarkastuslautakunnan tehtävistä on säädetty [kuntalain 121 §:ssä](#). Kuntalain tausta ja tulkinnat nimisessä teoksessa tehtäviä edelleen tarkennetaan niin, että tarkastuslautakunnan tehtävänä on arvioida jälkikäteen, ovatko valtuuston asettamat tavoitteet toteutuneet, ja että tarkastuslautakunnan ei ole syytä pyrkiä kertomaan kunnanhallitukselle, miten kunnan asioita on hoidettava. Toisaalta kunnanhallituksella ei ole toimivaltaa puuttua tarkastuslautakunnan päätöksiin. Kuntalain 121 §:n mukaan kunnanhallitus antaa valtuustolle lausunnon toimenpiteistä, joihin arviontikertomus antaa aihetta.

Sivistyslautakunta on käsitellyt arviontikertomuksen [30.08.2022 § 92](#), musiikkiopiston johtokunta [1.9.2022 § 38](#) ja ympäristölautakunta 20.09.2022 § 110. Sivistyslautakunta merkitsee arviontikertomuksen tiedoksi ja toteaa, että tarkastuslautakunnan ohjeistus otetaan huomioon laadittaessa seuraavan vuoden talousarviota. Musiikkiopiston johtokunta toteaa, että vuoden 2023 talousarvion laadinnassa tavoiteasettelua ja mittareita selkiytetään edelleen. Ympäristölautakunta päättää, että asuntojen käyttöaste ilmoitetaan tilinpäätösteksteissä numeraalisesti ja verrataan kunnanhallituksen asettamaan tavoitteeseen.

Tarkastuslautakunta toivoo edelleen (niin kuin aiempinakin vuosina), että talousarvion tavoiteasetteluun kiinnitetään huomiota prosentuaalisten, konkreettisten tavoitteiden asettamiseen, joita voi paremmin mitata. Tarkastuslautakunnan toive on syytä huomioida vuoden 2023 talousarvion laadinnassa, joten talousarviota 2023 valmistelevalla Tohmajärven kunnan henkilöstölle on syksyllä 2022 annettu ohjeeksi toiminnallisia tavoitteita asetettaessa laittaa talousarviokirjaluonnokseen erikseen näkyviin sekä tavoite, tavoitetaso että mittari.

Lisäksi tarkastuslautakunta esittää arviontikertomuksessa, että hallintokuntien (tarkoitettaneen toimialojen tai toimielinten) luottamushenkilöille ja esittelijöille järjestetään koulutuspäivä ennen budjetin laadintaa vuodelle 2023. Toisaalta eteenpäin on jo menty ja tarkastuslautakunta on huomionnut tämän itsekin mm. kirjasto- ja kulttuuripalvelujen sekä musiikkiopiston tavoitteiden osalta. Johtuen sekä

tilintarkastusaikataulusta että arviointikertomuksen käsittelyaikataulusta edellisen tarkastetun toimintavuoden arviointikertomuksen käsittely on vielä kesken, kun jo ei vain seuraavan vaan myös sitä seuraavan vuoden talousarviovalmistelu on alkanut. Nyt siis käsitellään vielä vuoden 2021 arviointikertomuksen johdosta tarpeellisista toimenpiteistä, vaikka kuitenkin jo toteutetaan vuoden 2022 toiminnallisia tavoitteita sekä valmistellaan vuoden 2023 talousarviota. Tämä on syytä huomioida arvioitaessa niiden toimenpiteiden tarpeellisuutta, joihin arviointikertomuksen johdosta on tarpeen ryhtyä. Monet toimenpiteet on voitu jo toteuttaa mutta kuntalain määräys viittaa selkeästi (uusiin) toimenpiteisiin, joihin vielä tulee ryhtyä eli ei ole tarpeen selvittää enää tässä vaiheessa toimia, jotka on jo tehty, (mikä on tarkastuslautakunnan tehtävä).

Tarkastuslautakunta on kuitenkin kokouksessaan [9.9.2022 § 50](#) keskustellut talousarvion tavoiteasetantaan liittyvän koulutuksen tarpeellisuudesta. Tarkastuslautakunta voi suositella koulutuksia huomatessaan osaamisen kehittämistarpeita. Päätökset koulutuksen hankinnasta tehdään kuitenkin mm. henkilöstön koulutussuunnitelman [HeJa 16.12.2021 § 5](#) mukaisesti sekä kunkin vuoden talousarvion puitteissa. Vuodelle 2022 ei ole varattu määrärahoja talousarvionlaadintakoulutusta varten eikä koulutuksen järjestäminen ole aikataulullisestikaan enää mahdollista ennen vuoden 2023 talousarvion laadinnan aloittamista.

Kuntalain 110 §:n mukaan talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet. Valtuusto johtaa kunnan toimintaa talousarvion toiminnallisten tavoitteiden kautta ja onkin syytä huomata myös, että valtuusto ei tavoitteita asettaessaan vain mieti tavoitteiden mittaamista vaan kuntastrategian toteuttamista ja kunnan tehtävien hoitamisen edellytysten turvaamista. Mikä muuttuvassa tilanteessa johtaa myös kunnianhimoisten tavoitteiden asettamisen tarpeellisuuteen eli välttämättä aina esimerkiksi asetetun tavoitteen aikataulu ei ole inhorealistinen vaan suorastaan kunnianhimoinen. Tämä tarkoittaa sitä, että väljemmällä tavoitteen asettelulla voitaisiin ehkä päästä joidenkin tavoitteiden osalta todennäköisemmin toteutuviin ja tarkemmin mitattaviin tavoitteisiin, mikä ei ole kuitenkaan strategisesti järkevää. Tämä jääköön kuitenkin valtuuston itsensä arvioitavaksi mm. vuoden 2023 talousarvion tavoitteita hyväksyessään.

Tarkastuslautakunta toivoo arviointikertomuksessaan myös, että tytäryhtiöiden toiminnasta, taloudesta ja asetettujen tavoitteiden toteutumisesta vaadittaisiin raportointia osavuosisiraporttien yhteydessä. Tarkastuslautakunta huomauttaa myös, että jatkossa talouden tasapainoon tulee kiinnittää huomiota myös konsernin osalta. Vuoden 2023 osavuosisiraportoinnin yhteydessä tullaan pyytämään tytäryhtiöiden osavuosisiraportit vastaavalta ajalta. Talousarvion laadinnassa vuodelle 2022 on jo otettu kantaa kuntakonsernin talouden tasapainon arviointimenettelyn kriteereihin ja tunnuslukuihin. Vastaavasti tulevien vuosien talousarvion laadinnassa kiinnitetään kyseisiin kriteereihin ja tunnuslukuihin huomio.

Tarkastuslautakunta on arviointikertomuksessaan kiinnittänyt huomiota vuonna 2021 kunnanvaltuustolle annettujen aloitteiden pitkittyneisiin käsittelyaikatauluihin. Edelleen on vuodesta 2019 saakka olevia aloitteita keskeneräisenä. Tohmajärven kunnan [hallintosäännön](#) 114 §:ssä on määräykset valtuustoaloitteiden käsittelyn etenemisen raportoinnista. Hallintoasian valmistelussa selvitetään päätöksentekoa varten tarvittavat asiat. Yleissäännökset asian käsittelystä ovat [hallintolain 5 ja 6 luvuissa](#). Kunnan toimielinten asioiden valmistelusta on säädetty kuntalaissa. Viranomaisen on huolehdittava asian riittävästä ja asianmukaisesta selvittämisestä hankkimalla asian ratkaisemiseksi tarpeelliset tiedot ja selvitykset. Asianosaiselle on varattava tilaisuus lausua mielipiteensä asiasta ja antaa selityksensä sellaisista vaatimuksista, jotka saattavat vaikuttaa asian ratkaisuun. Jos asian ratkaisulla voi olla huomattava vaikutus muiden kuin asianosaisten elinympäristöön, työntekoon tai muihin oloihin, viranomaisen tulee lähtökohtaisesti varata näille henkilöille mahdollisuus saada tietoja asian käsittelyn lähtökohdista ja tavoitteista sekä lausua mielipiteensä asiasta. Tämä prosessi ottaa erimittaisen ajan riippuen tehdyn aloitteen laajuudesta ja kulloinkin käytössä olevista resursseista. Joka

tapauksessa myös aloitteiden valmistelun etenemisen seuranta on mm. johtoryhmätyöskentelyssä tehostettu niin, että sama valtuustoaloitealoiteluettelo, joka valtuustossa käsitellään vuosittain, käsitellään johtoryhmässä pari kertaa vuodessa. Tällä valtuustokaudella asioita valmistellaan laajassa poliittisessa yhteistyössä jo varhaisessa vaiheessa (esim. työryhmät ja säännölliset puheenjohtajistopalaverit). Laajan evästyskeskustelun uskotaan, jatkossa myös mahdollistavan asioiden valmisteluun päätyminen tehokkaasti muitakin kanavia pitkin kuin valtuustoaloitteina. Tämä osaltaan parhaiten nopeuttaa valtuustoaloitteiden käsittelyä.

Asian valmistelija

toimielimet, hallintopäällikkö, talouspäällikkö, kunnanjohtaja

Esittelijä

kunnanjohtaja

Päätösehdotus

Kunnanhallitus antaa seuraavan lausunnon toimenpiteistä, joihin tarkastuslautakunnan arviointikertomus antaa aihetta:

Tarkastuslautakunnan toive tavoiteasetteluun huomion kiinnittämisestä vuoden 2023 talousarviota valmistellessa huomioidaan ohjeistuksessa niin, että tavoitteelle, tavoitetasolle ja mittarille on kaikille kolmelle jokaisen asetetun toiminnallisen tavoitteen osalta oma otsikkorivinsä. Aiemmin talousarviokirjan mallipohjassa on ollut vain tavoite ja mittari.

Vuoden 2023 osavuosisiraportoinnin yhteydessä tullaan pyytämään tytäryhtiöiden osavuosisiraportit vastaavalta ajalta.

Päätös

Kunnanhallitus antoi seuraavan lausunnon toimenpiteistä, joihin tarkastuslautakunnan arviointikertomus antaa aihetta:

Tarkastuslautakunnan toive tavoiteasetteluun huomion kiinnittämisestä vuoden 2023 talousarviota valmistellessa huomioidaan ohjeistuksessa niin, että tavoitteelle, tavoitetasolle ja mittarille on kaikille kolmelle jokaisen asetetun toiminnallisen tavoitteen osalta oma otsikkorivinsä. Aiemmin talousarviokirjan mallipohjassa on ollut vain tavoite ja mittari.

Vuoden 2023 osavuosisiraportoinnin yhteydessä tullaan pyytämään tytäryhtiöiden osavuosisiraportit vastaavalta ajalta.
